
Mária Kadlečíková – Zuzana Kapsdorferová – Michal Filo – Alexandra Malejčíková

Trendy vo vývoji cien, v produkcii a v spotrebe potravín vo vybraných krajinách a v Slovenskej republike

Trends in Food Prices, Food Production and Consumption in Selected Countries and in the Slovak Republic

Abstract *The access to food in a sufficient quantity and quality is for all inhabitants of every country very important in terms of ensuring their subsistence. Food is according to Maslow one of our physiological needs. This means, that only after satisfying this need we can start with fulfilment of the needs placed on the higher levels of his pyramid. In addition to this factor in case of food we also have to consider the development of its prices, since the price level is significantly influencing the purchasing power of citizens. Stemming out of this, the submitted paper is dealing with the development of food prices in the Slovak Republic and in other selected countries. Furthermore, the object of the research is the development trends in food production, food consumption and international trade with agricultural commodities as well.*

Keywords *food – food prices – food price volatility – import – export*

Abstrakt Dostupnosť potravín v postačujúcom množstve a kvalite je z hľadiska zabezpečenia základných životných potrieb pre obyvateľa každej krajiny veľmi dôležitá. Maslow zaradil hierarchicky potrebu prijímať potravu medzi základné fyziologické potreby. To znamená, že až po uspokojení týchto potrieb môžeme začať uspokojovať tie potreby, ktoré sa nachádzajú na vyšších priečkach. V prípade potravín však okrem vyššie uvedeného faktora treba brať do úvahy aj vývoj ich cien, pretože práve tie sú dôležitým determinantom kúpyschopnosti obyvateľstva. Vychádzajúc z uvedeného, predkladaný príspevok sa zaoberá vývojom cien potravín v Slovenskej republike a v ďalších vybraných krajinách. Ďalej objektom výskumu sú aj vývojové trendy vo výrobe potravín, ich spotrebe a v zahraničnom obchode s agropotravinárskymi komoditami.

Kľúčové slová potraviny – ceny potravín – kolísavosť cien potravín – vývoz – dovoz

Fluktuácia cien je bežnou súčasťou dobre fungujúceho trhu s agrárnymi komoditami. Ak sa však tieto zmeny stanú výraznejšími a nepredvídateľnejšími, potom môžeme v tejto súvislosti hovoriť o kolísavosti cien (volatility). V súčasnosti existujú rôzne názory, ktoré sa snažia objasniť príčiny jej vzniku. V otázke jej dôsledkov platí vo všeobecnosti zhoda, že extrémna kolísavosť cien môže ohroziť svetovú potravinovú bezpečnosť. V príspevku sa

preto zaoberáme vývojom cien potravín v Slovenskej republike, ale aj komparáciou ich vývoja s vyspelými krajinami Západnej Európy a s niektorými krajinami Východnej Európy. Dôležitá je tiež otázka výroby a spotreby potravín vrátane zahraničného agroobchodu. Tej sa v príspevku venujeme poukázaním na rozhodujúce tendencie, ktoré sa v prípade týchto kategórií vyskytujú nielen na Slovensku, ale aj v iných častiach sveta (v Západnej a vo Východnej Európe ako aj v Strednej Ázii).

Metodický postup

Cieľom príspevku je poukázať na existujúce trendy vo vývoji cien potravín v Slovenskej republike v kontexte ich vývoja s vybranými krajinami sveta a taktiež na trendy vo výrobe a spotrebe potravín a v obchode s potravinami. Ako zdroj údajov slúžili verejne dostupné databázy (FAOSTAT, OECD.StatExtracts), Zelené správy Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, Štatistické ročenky Slovenskej republiky a iné. Z metód vedeckej práce boli v príspevku využité najmä metódy analýzy, syntézy a komparácie.

Pre popis aktuálnych trendov vo vývoji cien poľnohospodárskych komodít a potravín v príspevku využívame FAO Food Price Index (FPI), ktorý meria mesačné zmeny vo svetových cenách spotrebného koša potravinárskych komodít. Tento index pozostáva z priemeru indexu cien piatich skupín komodít (reprezentujúcich 55 záznamov) vážených priemerným podielom exportu každej tejto skupiny za roky 2002–2004 [5]. Ďalej využívame index spotrebiteľských cien potravín, ktorý je sledovaný v rámci databázy OECD. Stat Extracts ako tzv. MEI – Main Economic Indicator, teda hlavný ekonomický indikátor [15]. V závere príspevku sa odvolávame na FAO Agricultural Production Indices (FAO indexy poľnohospodárskej produkcie). Tieto indexy poukazujú na relatívnu úroveň agregovaného objemu poľnohospodárskej produkcie za každý rok v porovnaní s obdobím rokov 1999–2001. Sú založené na cenami vážených množstvách rôznych vyrobených poľnohospodárskych komodít po odpočítaní objemu osív a krmív vážených podobným spôsobom [10].

Vlastná práca

Aktuálne trendy vo vývoji cien potravín

Od roku 1961 mali svetové ceny potravín klesajúcu tendenciu, ale ukazuje sa, že tento trend sa zmenil v prvej dekáde tretieho tisícročia. Ročný potravinový index FAO (FPI) sa reálne znížil v období rokov 1961 až 2000, ale potom začal rásť začiatkom roku 2000 a prudko narástol v rokoch 2007 až 2008. Hoci svetové ceny potravín sa mierne znížili v roku 2009, k ich opätovnému rastu došlo v rokoch 2010–2011. Vývoj FAO Food Price Indexu od roku 2000 po rok 2010 zachytáva Obr. 1.

Z historického hľadiska, vývoj cien z poslednej dekády nie je ojedinelý, napríklad trh s potravinami zaznamenal svoj vrchol počas predchádzajúcej „svetovej krízy“, v rokoch 1973 až 1975. V každom prípade, čas nízkych reálnych cien potravín sa skončil, alebo sa aspoň zastavil a prognózy hovoria o tom, že ceny zostanú nad úrovňou dlhodobého trendu v nasledujúcich desiatich rokoch. K tomuto záveru vedú analýzy súčasných

poľnohospodárskych politík vo svete, dopady klimatických zmien, trendy produktivity práce, ako aj demografického a makroekonomického vývoja.

Od januára 2011 ceny obilnín, oleja, mliečnych výrobkov a mäsa boli takmer na rovnakej úrovni, ako tomu bolo počas potravinovej krízy v rokoch 2007–2008, ale ceny cukru boli podstatne vyššie. Cenový index mäsa pokračoval v raste, ale cenové indexy ostatných komodít zostali stabilné alebo sa mierne znížili. Podľa prognóz OECD–FAO Agricultural Outlook (Poľnohospodársky výhľad) 2010–2019 / OECD–FAO, 2010, reálne ceny komodít budú v priemere vyššie počas nasledujúcich desiatich rokov, v porovnaní s obdobím rokov 2000–2009. Medzi faktory, ktoré ovplyvňujú vyššie ceny komodít patria vyššie ceny za energiu, rastúce príjmy obyvateľov v rýchlom sa rozvíjajúcich ekonomikách (napr. Čína, India) a nadväzne zvýšený dopyt po potravinách, vyššia produkcia biopalív z poľnohospodárskych komodít určených pre ľudskú výživu, ale aj negatívny vplyv dopadov klimatických zmien na poľnohospodársku výrobu. Extrémna variabilita cien základných potravín v poslednom období je predmetom vážnych starostí. Kolísanie cien je na jednej strane normálnym atribútom a na druhej strane nevyhnutnou požiadavkou fungovania konkurencieschopného trhu. Podstata cenového systému spočíva v tom, že ak je nedostatok potravín, potom sa ich cena zvyšuje, čo vedie k zníženiu ich spotreby a k rastu investícií do výroby príslušnej komodity. Efektívnosť cenového systému však zlyháva za podmienok nadmernej kolísavosti cien, keďže neistota vedie k rastu investičného rizika. Epizódy vysokých cien potravín poškodzujú potravinovú bezpečnosť v krátkodobom časovom horizonte, pretože negatívne ovplyvňujú kúpyschopnosť spotrebiteľov. Ďalej, neurčitost' spojená s cenovou kolísavosťou môže viesť k zníženým investíciám do poľnohospodárstva, keďže farmári sa bránia investovať do výroby, návratnosť ktorej je neistá a analogicky banky majú rezervovaný postoj k poľnohospodárskej prvovýrobe pri poskytovaní úverov. Reakcie na vyššie ceny môžu byť preto rôzne. Údaje o cenovej kolísavosti počas dlhšieho časového obdobia (od roku 1957), ukazujú, že vysoká kolísavosť cien, akou v súčasnom období prechádzame, má svoju analógiu v predchádzajúcom vývoji. Musíme však zdôrazniť, že obdobie vysokej kolísavosti cien nie je novým vývojom pre poľnohospodárstvo, je to dlhodobo známy a rešpektovaný trend. Napriek tejto súvislosti sú vážne obavy, že sa môže zvýšiť periodicita kolísavosti cien ako aj ich negatívny dopad a rozsah na potravinovú bezpečnosť vo svete, Slovensko nevynímajúc (rastúce ceny základných potravín).

Domáce ceny potravín

Hneď v úvode tejto časti príspevku sa žiada zdôrazniť, že svetové ceny potravín sa dokonale nepremietajú na domácich trhoch. Bez ohľadu na túto skutočnosť, v posledných mesiacoch v niektorých importujúcich krajinách bol spozorovaný prienik svetových cien na domáce trhy. Globálny systém včasného varovania FAO (GIEWS), poskytuje najaktuálnejšie informácie o stave obchodu s obilninami, ako aj o obchodných cenách. Aprílové číslo globálneho monitorovania cien potravín v roku 2011 upozorňovalo, že ceny obilnín v mnohých rozvojových krajinách sa opäť zvýšili a spôsobovali obavy v niektorých regiónoch. V posledných dvoch rokoch (od februára alebo marca 2009 do februára alebo marca 2011) ceny boli nízke a stabilné v Západnej Afrike, ako aj v Južnej Afrike. Napriek tomuto konštatovaniu v iných regiónoch, vrátane Ázie, v krajinách bývalého Sovietskeho

zväzu a v niektorých krajinách Latinskej Ameriky a Karibiku, sa vyskytli vysoké, alebo zvýšené veľkoobchodné a maloobchodné ceny obilnín počas posledných dvoch rokov. V niektorých krajinách Ázie, ako napr. v Indii, Indonézii, Bangladéši, Vietname a v niektorých krajinách bývalého Sovietskeho zväzu, ceny obilnín dosiahli svoju najvyššiu úroveň v roku 2008.

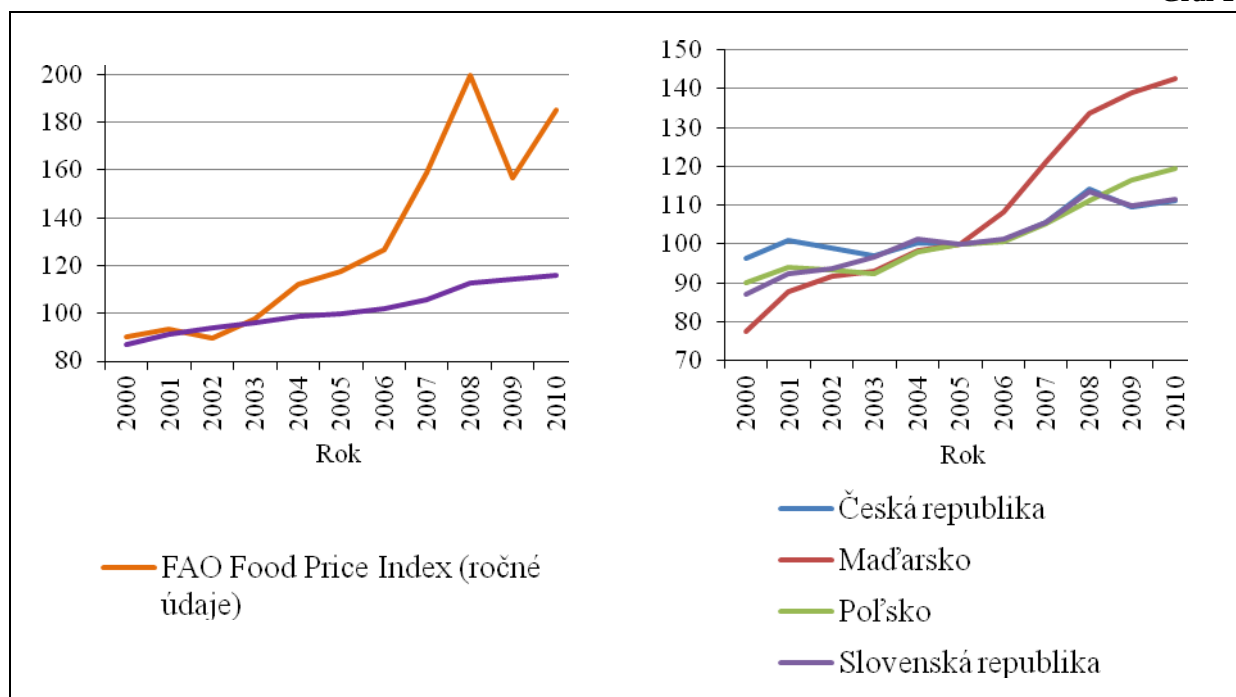
Ceny potravín v Slovenskej republike a vo vybraných krajinách

Graf 1 znázorňuje ako sa vyvíjal FAO Food Price Index na báze ročných údajov, priemerný index spotrebiteľských cien potravín v krajinách OECD a vývoj indexu spotrebiteľských cien potravín v krajinách V4 v období rokov 2000 až 2010. Graf 2 znázorňuje vývoj indexu spotrebiteľských cien potravín v piatich krajinách Západnej Európy s najvyššou mierou hospodárskeho rastu, v Ruskej Federácii a v Turecku v rovnakom období. Z uvedených grafov vyplýva, že index cien potravín v Slovenskej republike v priebehu sledovaného obdobia neustále rástol a najvyššiu hodnotu dosiahol v roku 2008, kedy ceny v danom roku prevýšili ceny bazického roku 2005 viac ako 1,13-násobne.

FAO Food Price Index na báze ročných údajov (roky 2002–2004 = 100), súhrnný index spotrebiteľských cien v krajinách OECD (rok 2005 = 100) a index spotrebiteľských cien potravín v krajinách V4 (rok 2005 = 100)

The FAO Annual Food Price Index (FPI) (years 2002–2004 = 100), The Consumer Food Price Index in OECD Countries (year 2005 = 100) and The Consumer Food Price Index in V4 Countries (year 2005 = 100)

Graf 1

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z [5] a [15]

Rok – Year, FAO Food Price Index (ročné údaje) – FAO Annual Food Price Index, Index cien potravín v krajinách OECD – The Consumer Food Price Index in OECD Countries, Česká republika – Czech Republic, Maďarsko – Hungary, Poľsko – Poland, Slovenská republika – Slovak Republic

Podobnosť cenového vývoja u nás s ostatnými krajinami V4 a s niektorými vyspelými krajinami (najmä Rakúsko, Belgicko a Luxembursko) je viac ako zrejmalá. Značne odlišný bol

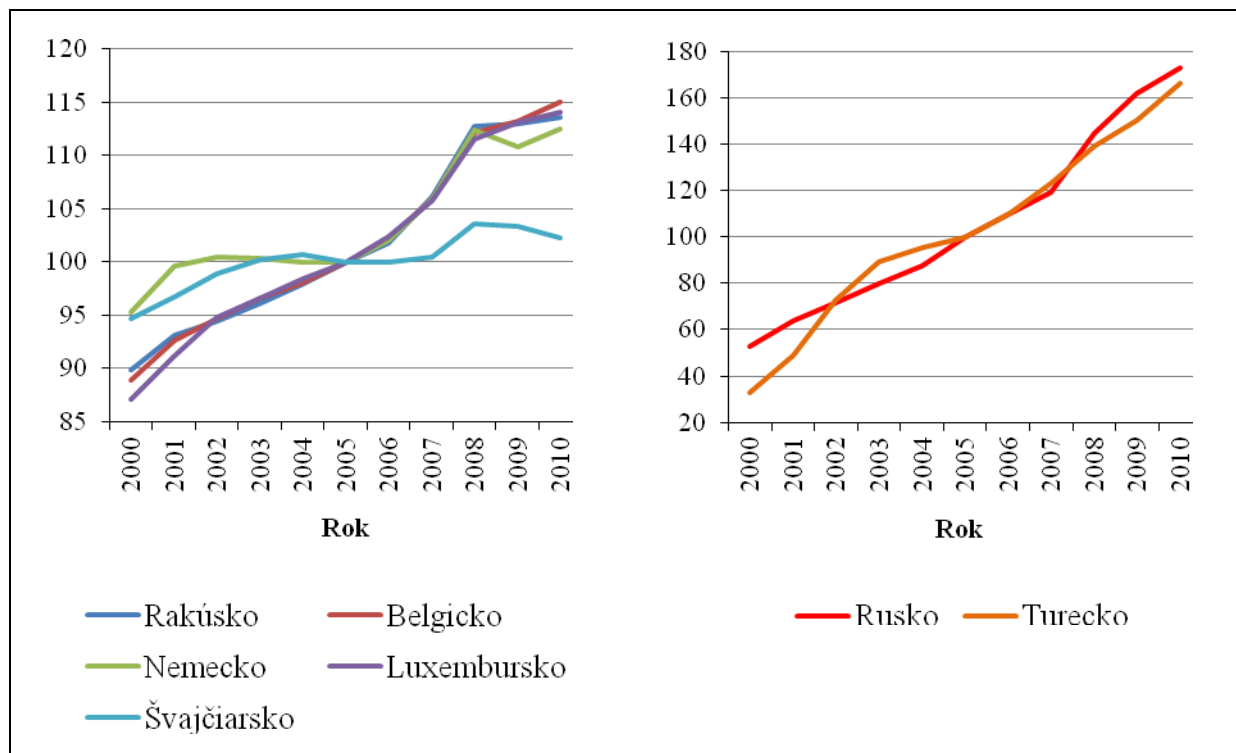
cenový vývoj iba v Maďarsku. Z posledného dostupného údaju vyplýva, že ceny v tejto krajine prevýšili v roku 2010 ceny bazického roka viac ako 1,42-násobne. V roku 2011 mohlo k ďalšiemu rastu cien potravín v Maďarsku prispieť aj rozhodnutie vlády v záujme zdravia obyvateľstva, zaviesť tzv. „daň z tuku“, ktorá sa týka potravín, ktoré obsahujú priveľa tuku, soli a cukru. Zároveň sa dotkla aj cien alkoholických a nealkoholických nápojov, ktoré sa zase považujú za luxusný tovar, ktorý nie je nevyhnutný pre výživu obyvateľstva, naopak, škodí jeho zdraviu.

Cenový vývoj vo východnej Európe sa značne líši. V Ruskej Federácii ceny v poslednom roku sledovaného obdobia prevýšili ceny bazického roka viac ako 1,72-násobne. Podobný bol vývoj cien aj na Ukrajine. V Bielorusku vyhnala hyperinflácia v sledovanom období ceny potravín na úroveň niekoľko stonásobne prevyšujúcu úroveň cien z roku 2000. Vzhľadom k uvedenej skutočnosti pristúpila neskôr bieloruská vláda dokonca k zavedeniu cenových obmedzení na základné potraviny a taktiež k zákazu vyvážania základných spotrebných tovarov za hranice krajiny.

Index spotrebiteľských cien potravín vo vybraných krajinách Západnej Európy, v Ruskej federácii a Turecku (rok 2005 = 100)

The Consumer Food Price Index in Selected Countries of the Western Europe, in Russian Federation and in Turkey (year 2005 = 100)

Graf 2

Prameň: vlastné spracovanie na základe údajov z [15]

Rok – Year, Rakúsko – Austria, Belgicko – Belgium, Nemecko – Germany, Luxembursko – Luxemburg, Švajčiarsko – Switzerland, Rusko – Russian Federation, Turecko – Turkey

Počas roku 2010 v Slovenskej republike sa vysokou mierou variability vyznačovala pšenica potravinárska. Ak sa na vývoj cien pozrieme v dlhšom časovom horizonte (roky

1993–2010), tak možno konštatovať, že obilniny (pšenica potravinárska, raž potravinárska, jačmeň sladovnícky, kukurica priemyselná) a repka olejná dosiahli najvyššiu priemernú ročnú cenu v období rokov 2007 až 2008. Priemerná ročná cena mlieka bola podľa Štatistického úradu najvyššia v roku 2008, po ktorom nastal prudký prepád označovaný tiež ako mliečna kríza. Tá spolu s nízkym dopytom v dôsledku finančnej krízy spôsobila vážne problémy nielen farmárom u nás, ale aj v iných krajinách Európskej únie. Vývoj priemerných ročných cien niekoľkých iných poľnohospodárskych výrobkov možno nájsť napr. v Štatistických ročenkách Slovenskej republiky.

Úroveň cien potravín, nealkoholických a alkoholických nápojov v Slovenskej republike v porovnaní s priemerom EÚ-27 a ostatnými krajinami Európskej únie zachytáva Tab. 1. Z nej vyplýva, že naša cenová hladina je nižšia ako priemer EÚ-27. Úroveň cien potravín a nealkoholických nápojov je u nás rovnaká ako v Maďarsku a v Českej republike, ale výrazne vyššia ako napr. v Poľsku. Najdrahšie potraviny v Európskej únii sú v Dánsku, najlacnejšie potraviny možno na druhej strane kúpiť v Bulharsku a v Rumunsku. V piatich krajinách Západnej Európy s najvyšším rastom HDP, boli ceny potravín a nealkoholických nápojov v roku 2010, 1,10 až 1,16 násobne vyššie ako je priemer EÚ-27. Výnimkou je Luxembursko, kde sú ceny vyššie ako v Dánsku (priemer EÚ-27 prevyšujú 1,49-násobne). Čo sa týka cien potravín a nealkoholických nápojov, tak sa pod priemerom EÚ-27 nachádza 15 krajín. V prípade cien alkoholických nápojov a tabaku dokonca až 18 krajín.

Index úrovne cien potravín, nealkoholických a alkoholických nápojov a tabaku vo vybraných krajinách EÚ v roku 2010 (EÚ-27 = 100)

Price Level Index of Food, Non-alcoholic Beverages, Alcoholic Beverages and Tobacco in Selected Countries of the EU in the Year 2010 (EU-27 = 100) **Tab.1**

Krajina ¹	I ₁	I ₂	Krajina ¹	I ₁	I ₂
Bulharsko ²	66	64	Holandsko ⁸	96	102
Rumunsko ³	67	64	Grécko ⁹	98	90
Poľsko ⁴	70	74	Francúzsko ¹⁰	109	108
Česká republika ⁵	78	82	Nemecko ¹¹	110	98
Maďarsko ⁶	81	68	Rakúsko ¹²	115	92
Slovenská republika ⁷	81	82	Dánsko ¹³	136	125
Počet krajín EÚ 27	I ₁		I ₂		
- pod priemerom EÚ-27 (I ₁ < 100, I ₂ < 100) ¹⁴	15		18		
- nad priemerom EÚ-27 (I ₁ > 100, I ₂ > 100) ¹⁵	12		9		

I₁ – Index úrovne cien potravín a nealkoholických nápojov¹⁶

I₂ – Index úrovne cien alkoholických nápojov a tabaku¹⁷

Prameň: vlastné spracovanie na základe [4] a [13]

1) Country, 2) Bulgaria, 3) Romania, 4) Poland, 5) Czech Republic, 6) Hungary, 7) Slovak Republic, 8) Netherlands, 9) Greece, 10) France, 11) Germany, 12) Austria, 13) Denmark, 14) The total number of countries under the average of EU-27 (I₁ < 100, I₂ < 100), 15) The total number of countries over the average of EU-27 (I₁ > 100, I₂ > 100), 16) Price Level Index of Food and Non-Alcoholic Beverages, 17) Price Level Index of Alcoholic Beverages and Tobacco

Výroba potravín, spotreba a obchod s potravinami vo svete

Začiatkom roku 2008 svetové trhy poľnohospodárskych a potravinárskych komodít prešli mnohými zmenami. Kľúčové indikátory výroby, spotreby a obchodu vypočítané z predbežných odhadov, zdôrazňujú spomalenie globálneho rastu. Podľa odhadov vypočítaných v apríli 2011, rast svetového poľnohospodárskeho indexu (vypočítaného v stálych cenách) sa spomalil o 1,5 % v roku 2009 a len o 0,2 % v roku 2010; toto pokračovalo značným rastom o 2,7 % a 4,5 % v rokoch 2007, resp. 2008. Globálne poľnohospodárstvo bolo zasiahnuté poveternostnými šokmi, akými boli sucho v Ruskej Federácii a na Ukrajine počas leta 2010, ktoré spôsobilo, že v uvedených krajinách dramaticky klesol export obilnín. Analogicky v tomto roku došlo k zníženiu hektárových výnosov v USA. Rast svetovej spotreby potravín, ktorý sa zvyšoval v percentách v roku 2010 zaznamenal rast na osobu o 1,2 %. Rast obchodu ročne dosahoval 4–6 % pred rokom 2008, ale potom sa znížil o 2–3 % do prvej polovice roku 2011.

Výroba, spotreba a obchod s potravinami v Západnej a Východnej Európe a v Strednej Ázii

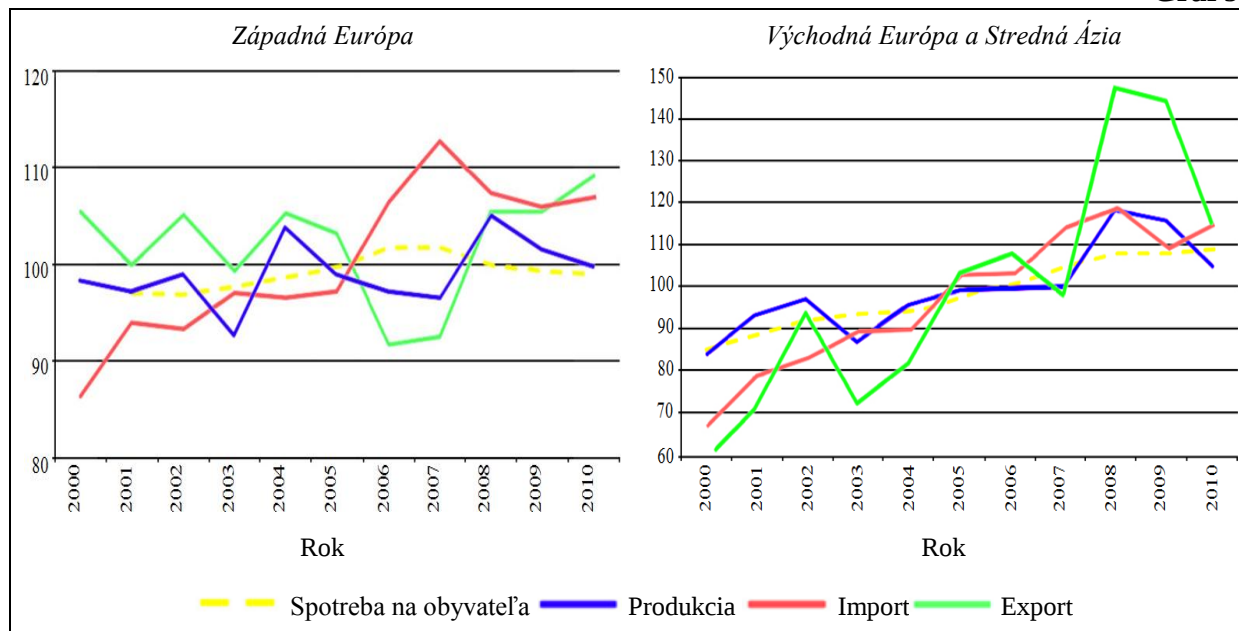
Počas poslednej dekády spotreba potravín na osobu stagnovala, resp. mierne poklesla v Západnej Európe, keďže spotrebitelia dosiahli saturáciu svojich potrieb (obr. 3). Tento región, takisto zaznamenal najpomalší rast v poľnohospodárskej výrobe počas tejto dekády. Jednou z príčin je reforma Spoločnej poľnohospodárskej politiky, v dôsledku čoho priama podpora produkcie bola nahradená platbami, ktoré nezávisia od produkcie. Ale aj zhodnotenie Eura zohralo svoju úlohu v tom, že tento región sa stal menej konkurencieschopným. Napriek tomu väčšina pôdy sa využíva na výrobu, ale vo zvýšenej miere možno pozorovať environmentálne trendy a to najmä v chove hovädzieho dobytku a v chove ošípaných. Výroba sa v Západnej Európe zvýšila v rokoch 2007 a 2008 v dôsledku vysokých cien a zníženia výmery ladom ležiacej pôdy. Napriek tomu k zníženiu výroby došlo v rokoch 2009 a 2010 a to kvôli nižším cenám a nepriaznivým poveternostným podmienkam. Vývoz potravín zo Západnej Európy sa znížil, ako výsledok silnejúceho Eura, ale môže to byť spôsobené aj trhom vo vnútri regiónu, ako dôsledok rozšírenej Európskej Únie.

Spotreba potravín na osobu sa v hodnotenom období mierne zvýšila vo Východnej Európe a v Strednej Ázii, zatiaľ čo, produkcia potravín sa rapídne zvýšila, keď svoj rekord dosiahla v rokoch 2008 až 2009 (Graf 3). Avšak sucho v lete 2010 viedlo k zníženiu úrovne rastlinnej produkcie. Hovädzí dobytok a mliečna produkcia prechádzajú obdobím svojho rastu po dlhých rokoch stagnácie. Od roku 2000 do 2008, región bol svedkom výrazného zvýšenia exportu vďaka rastu produkcie obilnín, ale vývoz sa neskôr prudko znížil v dôsledku sucha v roku 2010. Tempo rastu dovozu bolo podstatne vyššie v rokoch 2000–2009, ale celkove bolo pomalšie v porovnaní s rapídny rastom vývozu z tohto regiónu. Ak rast výroby bude pokračovať rovnakým tempom, potom sa tento región stane lídrom v zásobovaní potravín na rastúcom svetovom trhu.

Vývoj spotreby potravín na obyvateľa, výroby potravín, objemu dovozu a vývozu v Západnej a vo Východnej Európe a v Strednej Ázii v rokoch 2000–2010 (index, roky 2004–2006 = 100)

Indices of Food Consumption per capita, Food Production, Import and Export Volumes for Western Europe, Eastern Europe and Central Asia (years 2004–2006 = 100)

Graf 3

Prameň: [8], vlastné spracovanie

Rok – Year, ZápadnáEurópa – Western Europe, VýchodnáEurópa a StrednáÁzia – Eastern Europe and Central Asia, Spotrebanaobyvateľa – Food Consumption per Capita, Producia – Food Production, Import – Import, Export – Export

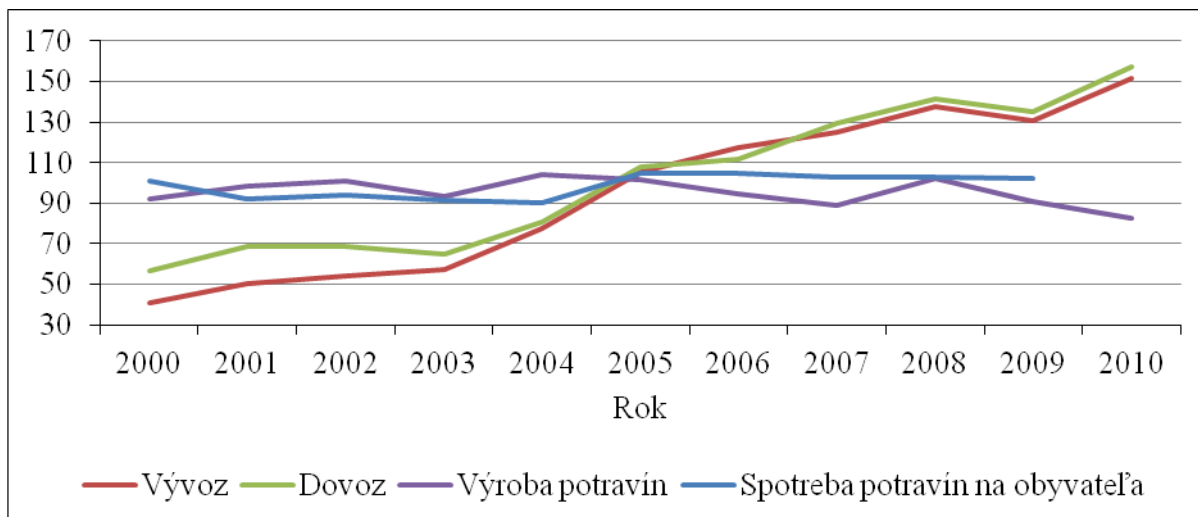
Výroba a spotreba potravín, dovoz a vývoz agrokomodít v Slovenskej republike

Z Grafu 4 vyplýva, že spotreba potravín meraná kalorickým príjmom na obyvateľa je v Slovenskej republike každoročne približne rovnaká. Výroba potravín od roku 2008 po rok 2010 poklesla na približne 82 % priemeru rokov 2004–2006. Graf 4 však naznačuje aj iný, pomerne znepokojujúci trend. Množstvo dovážaných agrokomodít rastie rýchlejšie ako ich vývoz. Daná skutočnosť sa prejavuje dlhodobou zápornou bilanciou zahraničného agroobchodu. Doteraz nezvládnuté výzvy našich výrobcov presadiť sa na domácom trhu spolu s narastajúcim importom vedú k znižovaniu potravinovej sebestačnosti SR. Tá u nás v súčasnosti klesá rýchlejšie ako v iných krajinách EÚ a dosahuje približne 45 %–50 % [2].

Spotreba potravín na obyvateľa, výroba potravín, dovoz a vývoz agrokomodít v Slovenskej republike (index, roky 2004–2006 = 100)

Indices of Food Consumption per capita, Food Production, Import and Export Volumes of Agrifood Commodities in Slovak Republic (years 2004–2006 = 100)

Graf 4

Výroba potravín je reprezentovaná údajom z databázy FAOSTAT: Food – Gross Production Index Number. Spotreba potravín na obyvateľa je vyjadrená na základe ročného kalorického príjmu na obyvateľa.¹

Prameň: vlastné spracovanie na základe [9], [19] a [20]

Rok – Year, Vývoz – Export, Dovozy – Import, Výroba potravín – Food Production, Spotreba potravín na obyvateľa – Food consumption per capita, 1) Food production is represented by the data from the FAOSTAT database: Food – Gross Production Index Number. Food consumption per capita is expressed on the base of the annual energy intake per capita.

Záver

Potravinová kríza z rokov 2007–2008, nasledovaná globálnou finančnou krízou a ekonomickou recesiou, zvýšila počet hladujúcich a podvyživených ľudí a to do predtým nebývalých rozmerov v roku 2009. Výpočty hovoria o tom, že počet podvyživených ľudí sa znížil na 925 miliónov v roku 2010, keďže ceny potravín klesli z maximálnej úrovne a globálne ekonomické podmienky sa začali zlepšovať. Svetové poľnohospodárske a potravinové ceny začali opäť rásť v polovici roku 2010, a v máji 2011 potravinový cenový index bol vyšší ako jeho hodnota z roku 2008. Podľa projekcií OECD–FAO uvedených v Agricultural Outlook 2010–2019, sa očakáva, že reálne ceny komodít budú vyššie v nasledujúcej dekáde, ako tomu bolo v období rokov 2000–2009.

Ceny potravín v Slovenskej republike v období rokov 2000–2010 narastali podobne ako v ostatných krajinách V4. Obdobne sa vyvíjali ceny potravín aj v troch z piatich krajín Západnej Európy s najvyšším rastom ekonomiky v roku 2010. Jednalo sa o Belgicko, Luxembursko a Rakúsko. Vo Východnej Európe bol rast cien potravín podstatne prudší, v prípade Bieloruska dokonca vplyvom hyperinflácie extrémny.

Produkcia a spotreba potravín u nás v poslednej dekáde stagnovala, od roku 2008 dokonca klesala. Podobne stagnovala aj produkcia a spotreba potravín v Západnej Európe. Situácia vo

Východnej Európe a v Strednej Ázii bola odlišná. Rapídny rast produkcie potravín tu v roku 2010 zastavili nepriaznivé klimatické podmienky. Spotreba potravín v tomto regióne zaznamenávala v priebehu celej sledovanej dekády rastúci trend. Čo sa týka vývozu a dovozu agrokomodít, v prípade Slovenskej republiky je dosahovaná dlhodobá záporná bilancia zahraničného agroobchodu. Ďalším negatívom je klesajúca potravinová sebestačnosť SR, ktorá v súčasnosti nedosahuje ani 50 % a to aj napriek tomu, že ešte v roku 1994 tento údaj bol tesne pod hranicou 90 %. Pre každú krajinu je totiž z hľadiska možných krízových situácií dôležitá dostatočná schopnosť pokryť spotrebu potravín jej obyvateľstva. Možno síce uvažovať s alternatívou dovozu tzv. lacných, ale aj menej kvalitných potravín, tie sú však lacnejšie len do bodu zlomu pokiaľ sa krajina nestane závislou na dovoze potravín. V prípade Slovenskej republiky je preto strategicky významné znovu naštartovať poľnohospodársku výrobu a najmä výrobu kvalitných potravín a to prostredníctvom vypracovania komplexnej agrárnej a potravinovej koncepcie, zvýšenými verejnými a súkromnými investíciami do tohto sektoru a budovaním odbytových organizácií výrobcov za účelom efektívnejšieho speňažovania poľnohospodárskej a potravinárskej produkcie.

Literatúra

- [1] 2010. PriceVolatility in AgriculturalMarkets: Evidence, Impact on FoodSecurity and PolicyResponses. [online]. 2010. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na: <http://www.fao.org/economic/es-policybriefs/briefs-detail/en/?no_cache=1&uid=48900>.
- [2] 2012. Potravinová sebestačnosť Slovenska je najnižšia v EÚ. [online]. 2012. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na: <<http://www.polnoinfo.sk/clanok/2753/z-ekonomiky/potravinarstvo/potravinova-sebastacnost-slovenska-je-najnizsia-v-eu/>>.
- [3] BADKAR, M., 2011. Railroaded By Hyperinflation, BelarusIsNowRunningOutOf Meat. [online]. 2011. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na: <http://articles.businessinsider.com/2011-08-31/markets/30128686_1_currency-exchange-rate-belarusian>.
- [4] ComparativePriceLevelsofConsumerGoods and Services. [online]. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Comparative_price_levels_of_consumer_goods_and_services>.
- [5] FAOFoodPrice Index. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.fao.org/worldfoodsituation/wfs-home/foodpricesindex/en/>>.
- [6] FAO. 2003. ReviewofWorldWaterResources by Country. [online]. 2003. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na: <<http://www.fao.org/DOCREP/005/Y4473E/y4473e00.htm#Contents>>. ISBN 92-5-104899-1.
- [7] FAO. 2011. State ofFood and Agriculture 2010-11: Women in Agriculture – ClosingtheGenderGapforDevelopment. [online]. 2011. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na: <<http://www.fao.org/docrep/013/i2050e/i2050e.pdf>>. ISBN 978-92-5-106768-0.
- [8] FAO. 2011. The State ofFood and Agriculture. Thirty-seventhSession, ConferenceRome, 25 June – 2 July 2011. 20 s.
- [9] FAOSTAT. [online]. Dostupné na internete: <<http://faostat.fao.org/site/291/default.aspx>>.
- [10] FAOSTAT: MethodologySearch – AgriculturalProductionIndices [online]. Dostupné na internete: <<http://faostat.fao.org/site/362/DesktopDefault.aspx?PageID=362>>.

- [11] KADLEČÍKOVÁ, M. – FILO, M., 2011. FoodSecurity in CentralAsia and EasternEurope and PossibleSolutionsforHunger and Malnutrition in TheseRegions. In Acta OeconomicaetInformatica, roč.14, 2011, č. 1, s 5-8. ISSN 1335-2571.
- [12] KADLEČÍKOVÁ, M. – KAPSDORFEROVÁ, Z., 2010. Výroba a obchod s potravinami vo svete: Skutočnosť a tendencie. Selenča, Srbsko, 2011. Konferencia „Perspektívy rozvoja organického poľnohospodárstva“. Vydal: Organika Zdravo.
- [13] KURKOWIAK, B., 2010. Pricelevelsforfood, beverages and tobaccoacrosstheEuropeanmarketdiffersignificantly: Comparativepricelevels in 37 Europeancountriesfor 2009. In Statistics in focus [online]. 2010, vol. 2010, no. 30 [cit. 2012-03-29]. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-10-030/EN/KS-SF-10-030-EN.PDF>. ISSN 1977-0316.
- [14] Mliečna kríza: Poslanci chcú farmárom pomôcť čo najskôr. [online]. 2009. [cit. 2012-03-30]. Dostupné na: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=sk&type=IM-PRESS&reference=20091020STO62801>>.
- [15] OECD.StatExtracts. [online]. Dostupné na internete: <<http://stats.oecd.org/>>.
- [16] PPA / ATIS. [online]. Dostupné na < <http://www.apa.sk/index.php?navID=13>>.
- [17] SEDLÁK, M., 2009. Manažment. 4. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2009. 434 s. ISBN 978-80-8078-283-2
- [18] SCHNEPF, R. 1999. AssessingAgriculturalCommodityPrice Variability. In: Agricultural Outlook [online]. 2010. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na: <<http://www.ers.usda.gov/publications/agoutlook/oct1999/ao265g.pdf> >.
- [19] Správy o poľnohospodárstve a potravinárstve v Slovenskej republike za roky 1994–2010.
- [20] Štatistické ročenky Slovenskej republiky za roky 1993 až 2011.

Dr.h.c., prof. h.c., doc. Ing. Mária Kadlečíková, CSc.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra manažmentu, Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovenská republika, tel.: +421 37 641 4192, e-mail: maria.kadlecikova@uniag.sk

Ing. Zuzana Kapsdorferová, PhD.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra manažmentu, Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovenská republika, tel.: +421 37 641 5123, e-mail: zuzana.kapsdorferova@uniag.sk

Ing. Michal Filo

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra manažmentu, Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovenská republika, tel.: +421 37 641 4138, e-mail: xfilo@is.uniag.sk

Ing. Alexandra Malejčíková, PhD.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra manažmentu, Trieda Andreja Hlinku 2, 949 76 Nitra, Slovenská republika, tel.: +421 37 641 4160, e-mail: alexandra.malejcikova@uniag.sk
